

КАНТРОЛЬ

БЮЛЕТЕНЬ ТАВАРЫСТВА МАЛАДЫХ ЛІТАРАТАРАЎ "ТУТЭЙШЫЯ" /1/

ДЗЯДЫ БЫЛІ ЗА НАМІ.

Дзяды былі за намі. Леташняя шуміха вакол іх, унутраная насьцярога зь якою ўпершыню, без загаду зьверху, ня ведаючы, чым гэта для іх скончыцца, да помніка Купалы выйшла тры сотні чалавек, спроба ачарніць Дзяды "папяляевымі", важнае слова "за" ў "Советской Белоруссии" В.Быкава і поўная падтрымка ў "Литературной газете" А.Казловічам, які падвёў рысу: "Мероприятие носило благородный, традиционный, народный характер", усё гэта сьведчыла, што правядзеньне і сёлетніх Дзядоў -- за "Тутэйшымі". Падрыхтоўка пачалася за месяц да прызначанага тэрміну. З кастрычніка 1988 году ў Цэнтральны райвыканкам г.Мінска была паддзена заяўка такога зьместу: "Просім дазьволіць Таварыству маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" пры садзеяньні Беларускага аддзяленьня Фонда культуры СССР правядзеньне гістарычна-літаратурнага беларускага сьвята Дзяды на тэрыторыі Вашага раёна /у скверы Я.Купалы, каля помніка Я.Купалы/. Мэта правядзеньня: Ушанаваньне памяці продкаў /што адпавядае тысячагадовым традыцыям беларускага народа/. Тэма выступу і лозунгу на плакатах: Закранаюць пытаньні гісторыі, ушаноўваюць памяць продкаў. Час правядзеньня: 30 кастрычніка, нядзеля, 11-14 гадзін. Прыкладная колькасць удзельнікаў: Тысяча чалавек. Маючы вопыт правядзеньня Дзядоў у 1987 годзе, просім Райсавет забясьпечыць парадак у час правядзеньня мерапрыемства пры дапамозе органаў правааховы. Просім зарэгістраваць групу па падтрыманьню парадку з членаў "Тутэйшых", маючых пасьведчаньні ДНД. Просім забясьпечыць мерапрыемства сродкамі ўзмацненьня гукі. Адказныя за правядзеньне: Бяляцкі Аляксандр Віктаравіч, Сыс Анатоль Ціханавіч.

12 кастрычніка старшыня райвыканкаму А.А.Мількота сабраў камісію па народнай адукацыі і культуры, якая выслухала нас і сказала, што яны ні ў якім разе не супраць, яны за такія выскародны звычай і што яго абавязкова трэба адраджаць, але ў гэты час у раёне будуць праходзіць Дні Брэсцкай вобласці і пляцоўка перад Купалам будзе занятая. Мы прапанавалі іншае месца, на што нам адказалі, што там будзе дзіцячы сьпектакль і ўвогуле, гэта недалёка адтуль, дзе будзе таньчыць самадзейнасьць. Тады мы прапанавалі нека ўрэгуляваць графік аднаго і другога мерапрыемства ці зьмяніць час правядзеньня Дзядоў /перанесці на 2-е лістапада, на што нам адказалі, што гэта немагчыма. Назаўтра мы атрымалі такую паперу: "Исполнительный комитет районного Совета народных депутатов Р Е Ш И Л: 1. Согласиться с предложением постоянных комиссий районного Совета народных депутатов по народному образованию и культуре; по социалистической законности и охране общественного порядка и отказать гр-нам Беляцкому А.В. и Сысу А.Т. в проведении данного мероприятия 30 октября 1988 г. в Центральном районе г.Минска ввиду того, что с 24-30 октября 1988 г. в Центральном районе г.Минска будут проходить Дни Брестской области в рамках III Всесоюзного Фестиваля народного самодеятельного творчества. Территория сквера Я.Купалы и ряда других точек района 30 октября 1988 г.

буду^Т предоставлены для выступлений коллективов художественной самодеятельности г.Бреста и Центрального района г.Минска. Проведение 2-х подобных мероприятий, отличающихся по своей направленности, считать несовместимым. 2. Рекомендовать товариществу молодых литераторов при СП БССР "Тутэйшыя" впредь продумать вопрос о проведении праздника Дзяды, связанного с ритуалом поминовения, не у памятников культуры и местах массового отдыха минчан, а в других точках, более соответствующих подобным ритуалам. 3. Контроль за выполнением данного решения возложить на отдел внутренних дел Центрального районного Совета народных депутатов г.Минска тов.Папковского В.М. Председатель исполкома А.Милькота. Секретарь исполкома В.Папковский." Пасья гэтаі адмовы мы падалі скаргу ў гарадзкі выканкам, бо лічылі, што адмова парушае Закон "Аб правядзенні мітынгаў..." і адразу ж 14 кастрычніка падалі заяўку ў Першамайскі раён на правядзенне Дзядоў каля Курапатаў, мяркуючы, што праводзіць Дзяды трэба ля месцаў сьвятых. І калі адмовілі ля Купалы, правядзем там, дзе ляжаць сотні тысяч ахвяраў генацыду, дзе ніякія Дні гарадзкімі ўладамі сьвяткаваць не намячалася. У адрозьненні ад першай заяўкі мы указалі, што прыкладная колькасць удзельнікаў у мітыngu-рэквіему будзе 3 тысячы чалавек. 15 кастрычніка было пасаджэнне "Тутэйшых", дзе, пасля абмеркавання сітуацыі маладыя літаратары аднадушна прыйшлі да высновы: ня гледзячы які будзе адказ бюракратыі -- Дзяды праводзіць. 80 леташні Дзень памяці, ні мітынг у Курапатах не былі дазволеныя. Мінскія бюракраты робяць што хочуць, у іх хопіць сумлення не дазволіць нават спрадвечны нацыянальны абрад /некалі ж хапала калядоўшчыкаў міліцыя/.

Праз два дні А.Бяляцкі сустраўся са старшынёй гарадзкога Фонду культуры В.Шаранговічам, якому Дзяды, ад граху далей, "спусьціў" дэзарганізаваны Чыгрынавым і Валяевым рэспубліканскі Фонд культуры. Гутарка адбылася ў парткаме Акадэміі Навук у прысутнасці сакратара М.Мулярчыка і яго зама А.Кавалёва, дзе В.Шаранговіч сказаў, што ён у прынцыпе з гаркамам дамовіўся. Улады ля Курапатаў нам мітынг не дазваляць, таму Фонд прапануе правесці Дзяды ля Маскоўскіх могілак. А.Бяляцкі засумняваўся: "Як нам яны адмовілі, так і вам адмоўляць". А.Кавалёў заспакоіў: "Нічога, мы помозем". Мы, безумоўна, пагадзіліся. Але абяцанкі -- цацанкі, а 19 кастрычніка ў выканкам Першамайскага раёна г.Мінска ад "Тутэйшых" пайшла наступная папера: "У дадатак да пададзенай Таварыствам заявы на правядзенне гістарычна-літаратурнага сьвята-мітынгу Дзяды: Таварыства ўзгадніла месца правядзення Дзядоў з гарадзкім аддзяленнем Фонда культуры г.Мінска і згоднае з Фондам культуры аб неабходнасці замены месца правядзення сьвята-мітынгу Дзяды. Просім выканкам Першамайскага раёна г.Мінска дазволіць правядзенне Дзядоў каля Маскоўскіх могілак у скверы паміж апошнімі дамамі раёна і Маскоўскімі могілкамі. Час правядзення: 14-17 гадзін. Тады ж А.Бяляцкі разам з В.Шаранговічам падалі заяву ў гарвыканкам з аналагічнаю прозьбаю. Першым адказаў гарвыканкам: "Решением Мингорисполкома от 24.10.88г. в проведении митинга 30 октября 1988 года отказано в связи с отсутствием в городе традиций проведения "Дня памяти" и изучением в настоящее время исполкомом горсовета общественного мнения по вопросу установления даты ежегодного "Дня памяти" погибших в годы Великой Октябрьской социалистической революции, Гражданской и Отечественной войн, жертвам сталинских репрессий, воинов-интернационалистов и всех тех, кто боролся за свободу Белоруссии в предшествующее время. а также в связи с проведением 29-30 октября торжеств, посвященных 70-летию образования ВЛКСМ. Секретарь исполкома Л.Н.Володыкина." Вось так. Ужо як быццам бы мы і

супраць камсамола са сваімі Дзядамі выступаем. 70-годзьдзе ж 29-га. А калі б мы на 2-е падалі? Тыдзень мабыць камсамол сьвяткавалі б. Адказ гэты А.Бяляцкаму ўручылі Л.Валодзькіна і Кішкурна, доўга спрабавалі пераканаць у непахіснасьці довадаў, указаных у гэтым дакуменце, на што той упарта цьвярдзіў пра незаконнасьць забароны. Калі яны зразумелі, што старшыню "Тутэйшых" не пераканаць, то паведамілі на разьвітаньне, што яго чакае гарадзкі пракурор. Адступім крыху ад гэтай папяровай тузаніны і падумаем, адкуль такі шоргат? Калі "Тутэйшых" можна "бартануць" між іншым, то В.Шаргановіч, вядомы мастак, ён жа прарэктар аднаго з самых прэстыжных мінскіх інстытутаў — тэатральна-мастацкага, кіраўнік гарадзкога ФК, па мерках чынавенства — "большой человек" і так безпардонна зь ім абыйсьціся? Але загадкі тут няма. Якраз — 19-га ў Мінску быў абвешчаны "Мартыралог Беларусі", грамадзкае гісторыка-асьветніцкае таварыства памяці ахвяраў сталінізму, а таксама — аргкамітэт Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне". І пакуль задаволеная інтэлігенцыя адпачывала ад сходу ў Доме кіно, апарат не спаў, думаючы, як спыніць інфармацыю пра Камітэт-58 і пра камітэт Фронту. Перш ударылі па малалых — па "Талацэ". Потым — па Камітэце-58 і Фронце. Нечага антыскалоўскага чакалі і ад Дзядоў. Нельга было выпусьціць хоць нейкую праўду пра Мартыралог і Камітэт Фронту. З іншага боку — вельмі шмат значыў гэты мітынг-рэквіем — яго дазвол ці забарона ня толькі для ўстанаўленьня традыцыі Дня памяці, але і для разьвіцця дэмакратыі /яшчэ раз нагадаем, да гэтага часу ніводзін мітынг у Мінску ня быў гарвыканкамам дазволены/ ў нашай сталіцы. Страх чыноўнікаў, што як сьмерці баяцца рэальнае дэмакратыі, быў такі вялікі, што гарвыканкам і тыя, што стаяць за яго сьпінаю прыйшлі да адзінай высновы: забараніць! Парушэньне закону ўладамі /фармальныя матывы не адпавядалі указу пра мітынгі, але не маглі ж яны сказаць, што забараняюць Дзяды, бо хаваюць ад народу факт утварэньня Мартыралога і Народнага Фронту/ дала нам маральнае права не слухаць іх. Механізм "перакананьня" быў у руках гарвыканкама і таму назаўтра "Тутэйшых" пацягнулі ў гарадзкую пракуратуру. Там іх папярэдзвалі пра тое, што ў выпадку правядзеньня мітынгу, яны будуць адказваць па закону. А.Бяляцкаму выдалі на рукі афіцыйнае папярэджаньне: "Предостережение о недопустимости нарушения закона. Проверкой материала установлено, что в соответствии с законодательством БССР решением Мингорисполкома от 25.10.88г. Вам отказано в проведении митинга-реквиема, посвященного памяти предков /"Дяды"/. Несмотря на это, Вы намереваетесь осуществить указанное мероприятие. В случае нарушения Указа Президиума Верховного Совета БССР от 4.04.88г. Вы будете привлечены к административной ответственности. Заместитель прокурора г.Минска мл.советник юстиции П.Н.Степанчук." А.Бяляцкі, ў сваю чаргу, падаў пратэст ад імя "Тутэйшых" у якім прасіў правярць законнасьць рашэньня гарвыканкама. Пратэст прыняў пракурор горада, але там не было подпісу /былі надрукаваныя толькі адрас і прозьвішча пратэстанта/. У суботу, 29-га прыйшоў ліст з пракуратуры: "В прокуратуру города Минска Вами подано заявление, в котором оспариваются действия Мингорисполкома. Указанное заявление не подписано, а поэтому, в соответствии с действующим законодательством, рассмотрению не подлежит." І гэта ня гледзячы на тое, што мы прасілі як мага хутчэй разгледзець пратэст, каб прадухіліць магчымыя ўскладненьні. Пасьля адмовы ў гарвыканкаме 26 кастрычніка мы падалі скаргу ў Савет міністраў БССР: "Мінскім гарадзкім выканкамам разгледжана заява Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" і гарадзкога Фонда культуры на прадмет правядзеньня 30 кастрычніка ў г.Мінску Дня памяці продкаў мітынга-рэквіема Дзяды. У парушэньне Указа Прэзыдыума Вярхоўнага Савета СССР "Аб парадку і правядзеньні збораў, мітынгаў, вулічных шэсьцяў і дэманстрацыяў у СССР" ад 28 ліпеня 1988 г. гарвыканкам адмовіў нам у правядзеньні стара-

жытнага фальклорнага, маючага тысячагадовыя традыцыі, Дня памяці, акрамя ўсяго парушыўшы натуральнае права нашай нацыі. Ра-шэньне Мінскага гарвыканкаму не засноўваецца на Указе "Аб парадку...", такім чынам, не мае пад сабою сілу гэтага Указу. Для папярэджання магчымых ускладненняў паміж народамі і ўладамі, а таксама магчымымі правакацыямі з боку экстрэмісцкіх элементаў /людзям на Дзяды прыйсці не забароніш/, просім у самы кароткі тэрмін разгледзець пытаньне і прыняць законнае справядлівае ра-шэньне, не дапусьціць падаўленьня нацыянальнай культуры, пазь-бегнуць усесаюзнага скандалу /на Дзядях будуць прадстаўнікі ўсе-саюзнай прэсы/. Тады ж, 26 кастрычніка была адбітая тэлеграма ў Маскву: "Москва, Старая плошча, ЦК КПСС, члену Політбюро Медвед-еву, члену Політбюро Чебрикову. Власти города Минска запрещают проведение 30 октября Дня поминовения предков "Дзяды", посягая этим на белорусскую народную традицию. Допустимо ли использова-ние Указа от 28 июля о митингах для подавления национальной ку-льтуры?" У горадзе ў гэты час адміністрацыйнай розных рангаў па загаду праводзіліся масавыя папярэджальныя гутаркі на заводах, у інстытутах, паўскуль, куды магло дапаць слова афіцыйнага прапаган-дыста. У адказ на гэтую кампанію стихійна за падрыхтоўку Дзядоў узнялася ўся прагрэсіўная гарадзкая моладзь. Такім чынам справа Дзядоў стала ўжо ня толькі справай "Тутэйшых". Для тэатральна-ма-стацкага інстытута запрашэньне на Дзень Памяці вывешваў студэнт гэтага інстытута воін-інтэрнацыяналіст А.Пушкін. Ён быў затрыманы міліцыяй і паводле "Указу аб правядзеньні мітынгаў..." /закон, што дышла.../ яму выпісалі пяць сутак арышту і засадзілі да кры-мінальнікаў. Да Анатоля Сыса прыставілі ягонага начальніка, які неадступна хадзіў сьледам і летапісаў кожны ягоны крок у нататні-чак. Усе рыхтаваліся да нядзелі.

Пра тое, як праходзілі Дзяды ўжо шмат пісалі газэты, была ство-рана камісія пры Прэзідыюме Вярхоўнага Савета БССР, якая не зусім удала замаскіравала праўду, зараз працуе грамадзкая камісія пры Аргкамітэце Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэнь-не", якая зьбірае ўсе матэрыялы, што "не заўважыла" камісія з мэ-тай стварыць аб'ектыўную карціну таго, што адбылося ля Маскоўскіх могілак.

Што меркавалі рабіць "Тутэйшыя"? Папярэдне вырашылі, што калі міліцыя будзе паводзіць сябе лаяльна, Дзяды спакойна правядзем, а адказным, якіх штрафнуць, зьбяром грошы. Турбаваліся толькі за правакацыі і ўсе былі папярэджаныя -- ні ў якім выпадку ў бойку не ўступаць, на правакацыі не адказваць. Калі ж не дадуць магчы-масьці прамаўляць -- ускладзем кветкі на могілкі і ціха пастаім, зробім не хвіліну, а гадзіну маўчаньня.

На справе ўсё аказалася зусім ня так. Яшчэ да пачатку Дзядоў пачаўся "хапун". Людзі ў цывільным тыцкалі пальцам у мастакоў М. Купаву і А.Марачкіна. Была спроба затрымаць старшыню Мартыралога Беларусі З.Пазьняка. Ратуючы яго, "залецелі" адразу аж трое "Ту-тэйшых": В.Мартыненка, А.Дэбіш, А.Бяляцкі. Іх забралі, затое Па-зньяка народ адбіў. А.Бяляцкага "апрацавалі" сьлезачечным газам, з 10 сантыметраў аэразолем проста ў вочы. Ужо на Курапатах, куды дабралася некалькі групаў, правёў Дзяды тутэйшавец І.Бабкоў, па-сьля чаго яго таксама пасадзілі ў машыну. А.Сыс вырваўся з-пад кантролю і прыбег з працы, калі ўсё ўжо разыходзіліся. Астатнія "Тутэйшыя" хадзілі рассыпаныя між народам. Бачылі, як у прастору паміж міліцыянтамі і народам нехта кінуў пластмасавую цацку-аўта-мат: "Страляйце!" Бачылі, як курсанты, счэпіўшыся і ціснуўшы людз-ей, білі дзяўчынак чаравікамі па лытках, а тыя крычалі. Бачылі, як у ланцугу з пластыкавымі шчытамі і каскамі нехта пасклізнуўся і чалавек паць, як даміно, паваліліся адзін на аднога. Скандавалі разам з народам: "Ван-дэ-я! Ста-лі-ні-сты!" А недзе ў суседнім

будынку размясціўся штаб і высокапастаўленыя асобы аддавалі стратэгічныя ўказаньні, як разганяць Дзяды. Ганьбаваліся ня толькі мы, ганьбавалася памяць пра нашых продкаў. Міліцыянты казалі: "Мы вам вторые Куропаты устроим!", афіцэры хадзілі з адкрытымі ўхмылкамі на тварах і адварочваліся ад аб'ектываў. Аперацыя удалася? Дзяды разганалі? І так, і ня так. Усё ж па дарозе на Куропаты адбыўся масавы мітынг, на якім людзі даведаліся праўду і пра Мартыралог, і пра Народны Фронт, зразумелі, хто тамуе перабудову на Беларусі і, можа, упершыню адчулі сябе народам.

Тых жа, каго затрымалі, павезьлі ў міліцыю, склалі пратаколы. Бяляцкаму напісалі: "Выкрикивал антисоветские лозунги". Потым зразумелі, што перабралі, пратакол перапісаўся, і зноў пад подпісамі сьведкаў пайшла стандартная фармулёўка: "Участие в митинге", за якую Бяляцкі атрымаў у судзе 200 рублёў кары. Пакаралі і І.Бабова. Судзьдзя Мінскага раёну Мышкавец павучаў яго, што ён ня мае права меркаваць пра Сталіна, а калі даведаўся, што І.Бабоў антысталініст, заляпіў яму ўсё 200 р. Вось такія вынікі Дзядоў. Камісія Прэзыдыума Вярхоўнага Савета сьцьвярджае, што "адказнасьць за ўзьнікненьне канфрантацыі з органамі ўлады" нясуць "Тутэйшыя" і што "дакументальныя сьведчаньні, якія мае камісія /лозунгі, лістоўкі, сімвалы, заклікі і да т.п./, пацьвярджаюць, што, наперакор афіцыйным заявам, некаторыя арганізатары мітынгу мелі намер выкарыстаць яго для ажыццяўленьня мэт, якія не маюць нічога агульнага з рытуалам памінаньня продкаў". Зацікавіліся гэтым і мы, бо самі ніякіх адносінаў да "дакументальных сьведчаньняў" ня мелі. Распыталі, аказалася, лозунгі былі прысьвечаныя К.Каліноўскаму, сталінскім ахвярам, Дзядам, Мартыралогу і Фронту /"Мы за фронт"/. А лістоўкі аказаліся лістамі для подпісаў супраць недэмакратычнага закону пра дэманстрацыі.

У рэспубліцы разгон мітынгу спусьцілі на тармазах. Пазіцыя, занятая кіраўніцтвам горада і кіраўніцтвам рэспублікі на прадмет правядзеньня Дзядоў паказала іх поўную некампэтэнтнасьць і баязь народнай ініцыятывы. Сходы Саюза пісьменьнікаў Беларусі, Саюза мастакоў, кінематаграфісты, тэатр Купалы, шматлікія грамадзяне, працоўныя калектывы выказалі сваё абурэньне з прычыны забароны і разгона Дзядоў. Пайшлі шматлікія лісты ў Маскву. Ды што Масква! Там сваіх спраў хапае.

Яшчэ поўгады таму, 15 мая 1988 года на гадавой нарадзе Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" у адкрытым лісьце да XIX партканфэрэнцыі было ўказана: "Досьвед першых гадоў перабудовы паказаў, што кіраўніцтва рэспублікі падыходзіць да вырашэньня палітычных, сацыяльна-эканамічных і культурных праблем з бюракратычна-адміністрацыйных пазіцый. У сувязі з гэтым нарада выказвае незадаволенасьць дзейнасьцю кіраўніцтва рэспублікі ў асобе Першага сакратара ЦК КПБ Я.Я.Сакалова, сакратара ЦК КПБ В.А.Пячэнікава, загадчыка аддзела агітацыі і прапаганды ЦК КПБ С.Я.Паўлава і сумняваецца, ці зможа і захоча кіраўніцтва рэспублікі кардынальна зьмяніць цяперашні стан спраў".

Пасьля Дзядоў, пасьля пасьля маўклівай згоды на пабудову новай Віцебскай Атамнай электрастанцыі, пасьля раз'ятранага ісканьня Мартыралогу і Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне", "Талакі" і ўсіх без выключэньня патрыятычных супалак, пасьля спробаў пасеяць недавер паміж творчай інтэлігенцыяй рэспублікі і рабочым класам, усялякія сумненьні зьніклі, мабыць, ня толькі ў нас.

АДКРЫТЫ ЛІСТ "ТУТЭЙШЫХ" Прэзідыуму Вярхоўнага Савета БССР, Саюзу пісьменьнікаў БССР, Грамадзкай камісіі па вывучэнню абставінаў, звязаных з забаронаю Дзядоў і разгону мітынга-рэквіема, "Чырвонай Эмене", "Літаратуры і мастацтва", "Советской Белоруссии", "Знамени Юности".

Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР "Тутэйшыя" на сваім пасяджэнні 17 лістапада 1988 г. уважліва разгледзела пастанову Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР "Об итогах изучения обстоятельств, связанных с запрещением проведения и прекращением митинга в гор.Минске 30 октября 1988 года", апублікаваную 17.XI.88г. у газеце "Советская Белоруссия", дзе паведамляецца пра вынікі работы камісіі, утворанай пастановай Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 4 лістапада 1988 года /дакладчык т.Смірноў Ю.П./ і прыйшло да наступных высноваў:

1. Лічыць паводзіны арганізатараў мітынга справядлівымі, надалей праводзіць штогадова Дзень памяці продкаў "Дзяды" разам з іншымі дзяржаўнымі і грамадзкімі арганізацыямі. Патрабаваць ад уладаў кампетэнтнасці ў пытаннях нацыянальнае гісторыі, культуры і традыцыяў, а таксама зацікаўленасці ў дэмакратычным развіццці гэтых традыцый, павягі да пачуццяў і здаровых несанкцыянаваных ініцыятываў народа. Толькі на такой аснове і магчымы і неабходны дыялог паміж уладамі і народамі.

2. Лічыць забарону гарадзкімі ўладамі мітынга-рэквіема "Дзяды" незаконнаю, бо матывы забароны /адсутнасць традыцыяў, сьвяточныя гулянні, Дні Брэсцкай вобласці/ не з'яўляюцца юрыдычна абаснаванымі.

Лічыць забарону мітынгу памяці продкаў з боку гарадскіх уладаў прынцыповым нежаданнем лічыцца з народнымі ініцыятывамі, бо яшчэ ні адзін з падобных мітынгаў, арганізаваных з высокароднымі мэтамі /Верхні горад, Курапаты, Дзяды/87/, Дзяды/88/ ня быў дазволена ўладамі г.Мінска.

3. Асудзіць кампанію запалохвання, калектыўнага і персанальнага папярэджвання людзей, разгорнутую ўладамі напярэдадні Дзядоў.

4. Прызнаць, што органы аховы парадку перавысілі свае паўнамоцтвы, ужываючы сьлезачечны газ, метады фізічнага ўздзеяння, запалохванне дубінкамі і вадаметамі, абражаючы прысутных бруднаю лаянкаю, уносячы ў зусім спакойныя паводзіны людзей няўважнасць, правакуючы масавыя беспарадкі.

Прызнаць органы УУС Мінгарвыканкама вінаватымі ў зрыве важнага патрыястычнага мерапрыемства.

5. Асудзіць аднабаковыя і некампетэнтныя выступленні ў друку, якія маюць на мэце дэкрэдытаваць мітынг і ягоных арганізатараў ды абяліць вінаватых. "Тутэйшыя" адзначаюць ананімнасць дырэктывага артыкула "На словах і на справе", невядомасць Ю.П. Сьмірнова /ні па тэлебачанні ні ў друку не прадстаўлення пасада і род заняткаў гэтага дэпутата Вярхоўнага Савета/.

"Тутэйшыя" асуджаюць дэзінфармацыю на старонках газеты "Комсомольская правда" і "На страже Октября", дзе сьцьвярджалася, што пад час мітынгу выкрывалі антысавецкія лозунгі і сьцьвярджаюць, што гэта абсурдная хлусня. Мітынг па дарозе на Курапаты праходзіў у поўнай адпаведнасці з патрабаваннямі Канстытуцыі БССР.

"Тутэйшыя" выказваюць пратэст супраць выкарыстання ў афіцыйных газетных паведамленнях пра склад камісіі Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР імя народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі, які высноваў камісіі не падпісваў.

6. Прызнаць плакаты і лозунгі з падтрымкаю Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэнне", таварыства памяці ахвяраў сталінізму "Мартыралога Беларусі", якія былі падрыхтаваныя людзьмі да мітынгу — адпаведнымі тэме і парадку Дзядоў, бо: а/ Мэты "Мартыралога Беларусі" і БНФ "Адраджэнне" уключаюць у сябе, між іншым, адзначэнне Дня памяці продкаў; б/ ТМЛ

"Тутэйшыя", арганізатар мітынгу, падтрымліваюць мэты і задачы "Мартыралога Беларусі" і БНФ "Адраджэньне".

7. Лічыць выкарыстаньне людзьмі на мітынгу-рэквіеме старажытнай беларускай сімволікі /герба Пагона і бела-чырвона-белага сьцяга/ правамерным.

8. Зьвярнуцца да гасцей мітынга з Масквы, Прыбалтыкі, Украіны з прабачэньнем за разгон мітынгу, за незаконныя паводзіны праваахоўных органаў і за абразы, нанесеныя ім у рэспубліканскім друку.

Падтрымаць работу Грамадзкай камісіі па вывучэньню абставінаў, зьвязаных з забаронаю Дзядоў і разгонам мітынгу-рэквіема, створанай пры Народным Фронце "Адраджэньне". Патрабаваць пакараньня віноўных.

х

х х

Таварыства маладых літаратараў "Тутэйшыя" зьвярнулася да ЦК ЛКСМ Беларусі і Саюза Пісьменьнікаў Беларусі з заяваю наступнага зместу:

15 мая 1988 года на гадавой нарадзе Таварыства маладых літаратараў пры СП БССР мы -- "Тутэйшыя" -- прыйшлі да высновы, што нам патрэбны яшчэ адзін -- свой -- маладзёжны літаратурна-публіцыстычны часопіс. Чаму? Бо часопіс "Маладосьць", орган ЦК ЛКСМБ і Саюза Пісьменьнікаў БССР разьлічаны пераважна на 30-40-гадовых. Збольшага там друкуюцца людзі сярэдняга веку з поглядамі і псіхалогіяй свайго пакаленьня. На нашу думку, гэта выразна адбіваецца на колькасьці падпішчыкаў "Маладосьці". Вялікая частка маладых здольных твораў застаецца па-за ўвагаю часопіса. Дастаткова паглядзець нумары часопіса за 1988 год. У статуте "Тутэйшых" маладым літаратарам можа лічыцца чалавек да 35 гадоў. Паглядзім, колькі ж маладых друкавалася сёлета. У н.1 з 7 аўтараў -- 2; н.2 з 9 -- 2; н.3 з 9 -- 2; н.5 з 10 -- 2; н.6 з 3 -- 4; н.7 з 9 -- 3; н.8 з 8 -- 3; н.9 з 9 -- 2; н.10 з 8 -- 2. З названых 22-х маладых да 30-ці гадоў маюць 13. Яшчэ больш сумны стан з крытыкай і публіцыстыкай. І гэта ў той час, калі толькі нашае аб'яднаньне, якое сабрала хоць і значныя, але далёка ня ўсе маладыя літаратурныя сілы на Беларусі, налічвае больш за 60 чалавек.

Попыт на "Крыніцу", беларускі наклад якой вырас за год у 5 разоў, паказвае, што і беларускі часопіс можна рабіць цікавым і прывабным. Мы хочам мець, і лічым, што гэта неабходна для рэспублікі, часопіс, разьлічаны на 20-30-гадовых, сур'ёзны, але цікавы і займальны, які рабіўся бы маладымі для маладых. Наяўных літаратурных і кваліфікаваных, у тым ліку з вышэйшай гуманітарнай адукацыяй, сілаў у нас хапае. Выданьне такога часопіса, безумоўна, паслужыла б прапагандзе беларускага слова ў нашым пакаленьні, пакаленьні адарваным ад нацыянальных вытокаў. Просім разгледзець гэтае пытаньне. 11 лістапада 1988г.

х

х х

17 лістапада прайшло чарговае паседжаньне "Тутэйшых". На вочы Таварыства ў іпастасі нашага новага апекуна ад Саюза пісьменьнікаў прадстаў Алесь Емяльянаў. Ранейшы куратар Я.Міклашэўскі пайшоў на вольны хлеб. І без таго даволі актыўны, ён цяпер, трэба меркаваць, заваліць усе рэдакцыі сваімі рукапісамі.

Сябры Таварыства абмяняліся ўражаньнямі ад Дзядоў, пазнаёміліся з вынікамі работы дзяржаўнай камісіі па дасьледаваньню ініцыдэнта 30 кастрычніка, абмеркавалі Адкрыты ліст у Вярхоўны Савет БССР і рэдакцыі шэрагу газет. З папраўкамі ліст прынялі большасьцю галасоў. Потым шляхам агульнага галасаваньня было прынята рашэньне лічыць ТМЛ "Тутэйшыя" калектыўнай групай падтрымкі Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне".

Папярэдне абмеркавалі кандыдатуры на званьне лаўрэата прэміі "Тутэйшых" за лепшы літаратурны твор у 1988 годзе. Зборнік вершаў А.Разанава "Вастрыё стралы" і артыкул А.Сідарэвіча "Ордэн, прэмія і званьне". На наступнае пасяджэньне запланавана сустрэча з часопісам "Маладосьць".

х

х х

Бібліятэчка часопіса "Маладосць" — гэта літаратурная школа і лабараторыя для маладых празаікаў, паэтаў, крытыкаў, перакладчыкаў? Ці гэта яшчэ адна кармушка для вузкага кола ўмоўна-маладых, бо графаман не мае ўзросту, дыпламантаў і сяброў рэдакцыі? Выданьне кніжак Салмахі і Мятліцкага схіляе да другога характарыстыкі. Напэўна, пакуль кожнае выданьне бібліятэчкі ня будзе першай кніжкай аўтара, пакуль падрыхтоўка кніжак ня будзе даручаная самім маладым, пакуль усё нетрадыцыйнае будзе адхіляцца, датуль мізэрныя наклады бібліятэчкі будуць падоўгу пыліцца ў ятках Саюздруку.

х

х х

Яшчэ увесну сябры "Тутэйшых" А.Сыс, А.Мінкін, А.Глобус былі рэкамендаваныя ў Саюз Пісьменьнікаў Беларусі. Усе трое пасьпяхова прайшлі абмеркаваньне на секцыі паэзіі СП. 17 лістапада адбылося тайнае галасаваньне прыёмнае камісіі. Пераадолеў гэты бар'ер толькі А.Сыс. "Тутэйшыя" зьвярнуліся ў Прэзыдыум СП з прапановаю пераглядаць вырак камісіі. Пра кампетэнтнасьць цяперашняга яе складу гаворыць тое, што ў СП разам з Сысам трапілі З.Марозаў, А.Камароўскі, К.Жук. Знаёмая пазіцыя апаратнага чыноўніка — новы работнік не павінен быць больш здольны і разумны, чым я, бо інакш ён можа адціснуць мяне ад карыта. І вось у асобе Марозава, Камароўскага і Жука прыходзіць у літаратуру ня заўтрашні, а учарашні яе дзень.

х

х х

У чарговай "обратняй магіле", якая убачыла сьвет у выдавецтве "Мастацкая літаратура" выдрукаваныя тры падборкі "Тутэйшых": Е.Акуліна, С.Кавалёва і У.Сіучыкава.

х х х

Першая кніжка А.Сыса — "Агмень" выйшла накладам у 5 тысяч асобнікаў і ўжо амаль зьнікла з ятак саюздруку. Другая запланавана "Мастацкай літаратураю" на пачатак 1989 году. Аднак Анатоль не падпісвае дамову з выдавецтвам з прычыны невялікага накладу /4 тыс./. Ён прапануе 20 тысяч. "Гэта праграма кніжка для кожнага беларуса", — сыцьвярджае ён.

х

х х

Пяць гадоў таму А.Мінкін здаў у выдавецтва "Юнацтва" кніжку вершаў для дзяцей. І вось запланаваную на 1989 г. кніжку перакінулі яшчэ на тры гады. Мабыць В.Лукшу — дырэктару выдавецтва — не хапае паперы для сваёй чарговай "цагляны".

У тым жа выдавецтве убачыла сьвет кніжка тутэйшаўца С.Кавалёва "Мэва". Сяргей здаў яе яшчэ ў час вучобы ва ўніверсітэце. Яна трапіла ў "струмень" і выйшла ўсяго праз чатыры гады.

х

х х

Алесь Аркуш у бібліятэчцы "Маладосці" выдаў кніжку вершаў "Вяртаньне". Віншуем таксама аўтара з нараджэньнем сына.

Грашовыя ахвяраваньні "Тутэйшым" просім перадаваць Радзе "Тутэйшых".